

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ 3 ΙΟΥΝΙΟΥ 2022

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΟΜΑΔΑ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»

A1.

Σύμφωνα με τον συντάκτη του κειμένου 1, η εκμάθηση της ιστορίας είναι πολύτιμη, διότι ο σύγχρονος κόσμος είναι προϊόν της. Η ιστορία μάς έχει παραδώσει τη γλώσσα που μιλάμε και ταυτόχρονα διαμορφώνει τον τρόπο οργάνωσης της κοινωνίας, τις αντιλήψεις και τη στάση μας απέναντι στην πραγματικότητα. Μέσω αυτής συνδεόμαστε με το παρελθόν, κατανοούμε τον πολιτισμό και προετοιμάζουμε το μέλλον για τις επόμενες γενεές. Εν κατακλείδι, η ιστορική μνήμη είναι μια πράξη αυτογνωσίας, αφού συνειδητοποιούμε τα λάθη μας και θέτουμε τους στόχους του μέλλοντος.

B1.

- α.** Λάθος
- β.** Λάθος
- γ.** Σωστό
- δ.** Σωστό
- ε.** Σωστό

B2.

α. Ο τίτλος του Κειμένου 1 είναι σύντομος, κυριολεκτικός, ρηματικός σε υποτακτική έγκλιση και α΄ πληθυντικό κι έχει μορφή ευθείας ερώτησης, καθώς ο συγγραφέας θέτει εξαρχής στον αναγνώστη το ερώτημα «Γιατί να μαθαίνουμε ιστορία;» προιδήάζοντάς τον για το περιεχόμενο του κειμένου και δημιουργώντας του προσδοκίες από την ανάγνωσή του.

Ειδικότερα, με το ερώτημα αυτό ο συγγραφέας επιδιώκει καταρχάς να προβληματίσει και να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη για τους λόγους που καθιστούν αναγκαία τη γνώση της ιστορίας για όλους τους ανθρώπους, καθολικότητα που υποδηλώνει και η χρήση του α΄ πληθυντικού προσώπου («μαθαίνουμε») με το οποίο αναφέρεται στο σύνολο της κοινωνίας, στο οποίο εντάσσεται και ο ίδιος. Παράλληλα, δημιουργεί οικειότητα κι αμεσότητα με το αναγνωστικό κοινό

και διεγείρει την περιέργεια του αναγνώστη που καλείται να απαντήσει στο ερώτημα του τίτλου διαβάζοντας το κείμενο που ακολουθεί.

β.

Στην καταληκτική περίοδο της πρώτης παραγράφου ο κ. Αλβανός παραθέτει σε ευθύ λόγο το ερώτημα που του έθεσαν κάποιοι φοιτητές του, οι οποίοι δεν έχουν καταφέρει ακόμη να κατανοήσουν την αξία της ιστορίας («Γιατί, κύριε, να πρέπει να μαθαίνουμε ιστορία; Εμείς κοιτάμε μπροστά. Κοιτάμε στο μέλλον»).

Με αυτήν την επιλογή του καθιστά πιο πειστική την άποψη που διατύπωσε στο σύνολο της παραγράφου, δηλαδή ότι οι μαθητές δεν αγαπούν την ιστορία λόγω των παθογενειών που χαρακτηρίζουν τη μέθοδο διδασκαλίας του μαθήματος στο σχολείο, με αποτέλεσμα να αδιαφορούν για την ιστορική γνώση. Έτσι, ο λόγος του αποκτά μεγαλύτερη αξιοπιστία καθώς – επί της ουσίας – χρησιμοποιεί μια μαρτυρία από τα έδρανα του πανεπιστημίου. Παράλληλα, το ύφος καθίσταται πιο άμεσο, οικείο, ζωντανό και θεατρικό καθώς ο ευθύς λόγος περιέχει ένα ερώτημα που δημιουργεί αίσθημα διαλόγου, ενώ η ελλειπτικότητα που τον χαρακτηρίζει («Εμείς κοιτάμε μπροστά. Κοιτάμε στο μέλλον») αποδίδει emphaticά τη στάση ζωής που έχουν υιοθετήσει οι μαθητές.

β3.

Η Κική Δημουλά στο δοθέν απόσπασμα έχει την πρόθεση να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη για τον ρόλο της επετείου στη διατήρηση της μνήμης. Για να επιτύχει τον στόχο της κάνει τις παρακάτω γλωσσικές επιλογές:

- Εναλλαγή ρηματικών προσώπων: Συγκεκριμένα κάνει χρήση α' ενικού προσώπου («Για να επανέλθω στα γήινα», «Για να δώσω», «ας πω»), με το οποίο προσδίδει στο κείμενό της προσωπικό, βιωματικό τόνο, καθώς καταθέτει την προσωπική της σχέση με την έννοια της επετείου δημιουργώντας έτσι οικειότητα με τον δέκτη. Παράλληλα χρησιμοποιεί α' πληθυντικό πρόσωπο («οι γονείς μας») με το οποίο δηλώνει ότι η επέτειος και η μνήμη είναι κοινό κτήμα όλων μας. Τέλος χρησιμοποιεί και β' ενικό («εκείνη η παλιά φωτογραφία σου»), με το οποίο προσδίδει αμεσότητα και οικειότητα καθώς απευθύνεται άμεσα στον δέκτη ευαισθητοποιώντας τον μεταφέροντάς του τη συγκίνηση που γεννά η μνήμη που ζωντανεύει στις επετείους.
- Χρήση πολλαπλών σημείων στίξης. Αρχικά χρησιμοποιεί διπλή παύλα. Για παράδειγμα με τη φράση «- αυτές κι αν δεν θέλουν να ξεχαστούν...» η διπλή παύλα περιλαμβάνει ένα σημαντικό για τη συγγραφέα σχόλιο πάνω στην προηγούμενη διαπίστωσή της ότι πρέπει να γιορτάζονται και οι απώλειες. Μέσα στη διπλή λοιπόν παύλα σχολιάζει ότι οι απώλειες είναι

που δεν πρέπει να ξεχνιούνται και αυτός είναι και ο στόχος των επετείων. Στην ίδια φράση κάνει την επιλογή να ολοκληρώσει την περίοδο με τη χρήση αποσιωπητικών μέσω των οποίων δημιουργεί ένα στοχαστικό κλίμα αφήνοντας να αιωρείται ο προβληματισμός για τη σημασία των επετείων στην υπενθύμιση των απωλειών.

- Χρήση σχημάτων λόγου. Η Κική Δημουλά χρησιμοποιεί σε πολλά σημεία του κειμένου της μεταφορικό λόγο. Ενδεικτικά αναφέρουμε τη φράση «(η επέτειος) είναι ένα δωρεάν μεταφορικό μέσο με το οποίο μεταφέρεται το πολυπληθές παρελθόν εδώ στο παρόν», όπου παρομοιάζεται η επέτειος με όχημα που μεταφέρει το προσωποποιημένο παρελθόν στο παρόν, εξασφαλίζοντας τη μεταξύ τους απρόσκοπτη επικοινωνία. Με τον τρόπο αυτό χαρίζει ζωντάνια, παραστατικότητα και γλαφυρότητα στον λόγο της καθιστώντας τον πιο εύληπτο στον αναγνώστη. Επίσης κάνει χρήση ασύνδετου σχήματος («Τιμά τους ήρωες, συντονίζει τον ηρωισμό με το βηματισμό της σημαίας, παρελαύνουν οι Θερμοπύλες, δάφνινο στεφάνι στον άγνωστο στρατιώτη και σιωπηρά, στον κάθε αγνοούμενο»), με το οποίο συσσωρεύει όλα αυτά που προσφέρει η επέτειος, εγείροντας τα πατριωτικά συναισθήματα του αναγνώστη. Επίσης άλλα σχήματα είναι η επανάληψη («και ιδού ... - ιδού») και η αντίθεση (« και σε χαρές και σε απώλειες»).

Γ.

Ο Θανάσης Βαλτινός στο μικροδιήγημά του θίγει το θέμα της παράδοσης και της διαφορετικής στάσης που υιοθετούν οι άνθρωποι απέναντί της, μέσω της μικρής «οικογενειακής ιστορίας» του ταγαριού, το οποίο συμβολίζει τον συνδετικό κρίκο που ενώνει το παρελθόν με το παρόν. Μέσω του α' προσώπου («θα σας πω», «έχω το όνομά της») και του μικροπεριόδου λόγου («Την επισκέφτηκα στις διακοπές ... συγκινήθηκε») η πρωταγωνίστρια μάς εξομολογείται, συναισθηματικά φορτισμένη, ότι σε μία από τις αναζητήσεις στα παλιά πράγματα του χωριού, εντόπισε το ταγάρι, το οποίο η μητέρα της, αν και είχε αναγνωρίσει τη χρηστική του αξία, εν τέλει το απέρριψε, πιθανώς γιατί το είχε συνδέσει με μια δυσάρεστη περίοδο της ζωής («'Ηθελε προφανώς να το ξεφορτωθεί. Δεν ξέρω τι μπορεί να της θύμιζε»). Σε αντίθεση με τη μητέρα, η γιαγιά της συγκινείται στη θέα του ταγαριού, καθώς όπως προκύπτει από την αναδρομική αφήγηση που παρεμβάλλεται («Μου διηγήθηκε τα νυχτέραι») της θυμίζει τη δική της μητέρα, συνειδητοποιώντας την ενοποιητική δύναμη της παράδοσης που ζωντανεύει μέσα από μία απλή τσάντα («...συγκινήθηκε. Το είχε φτιάξει η δική της μαμά στον αργαλειό»). Εν τέλει, όταν η αφηγήτρια ζητά από τη γιαγιά της να έρθει στην πόλη, η κοφτή και άμεση απάντησή της, η οποία αποδίδεται με τη χρήση του ερωτήματος σε ευθύ λόγο («- Γιατί τι θα έχω παραπάνω εκεί;»),

δείχνει όχι μόνο την αγάπη της για την παραδοσιακή ζωή στο χωριό, αλλά και ότι πλέον στις μέρες μας η διαβίωση σε αυτό δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από αυτήν στην πόλη.

Αν ήμουν στη θέση της αφηγήτριας, θα κρατούσα το ταγάρι. Θεωρώ πως είναι πολύ συγκινητικό να έχουμε κάτι που θα μας κάνει να αισθανόμαστε κοντά στους προγόνους μας, να μας θυμίζει τον τρόπο ζωής τους. Δεν είναι μια απλή τσάντα, αλλά ένα αντικείμενο που θα κρατά ζεστή την καρδιά μας με την αγάπη των προπατόρων μας.

Δ. ΤΙΤΛΟΣ: «Γνώση του παρελθόντος ... αξιοποίηση του μέλλοντος!»

Α' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Η άποψή σας για την αξία της ιστορικής γνώσης

- Διευρύνονται οι πνευματικοί ορίζοντες, κατακτάται η ουσιαστική γνώση, απεγκλωβίζονται ο άνθρωπος από προκαταλήψεις και αντιστέκεται στην παραπληροφόρηση και στην προπαγάνδα.
- Αναπτύσσεται η κριτική σκέψη και ο προβληματισμός, προσφέρονται διδάγματα μέσα από τα αποτελέσματα του φανατισμού, του μίσους και του πνευματικού σκοταδισμού, αποφεύγονται λάθη του παρελθόντος και γενικά ανέρχεται το πνευματικό μας επίπεδο, πλουτίζει η γνώση και αποτρέπονται αναχρονιστικές και παρωχημένες αντιλήψεις, δογματισμοί και προκαταλήψεις.
- Καλλιεργούνται ιδανικά και υψηλές ηθικές αξίες (ελευθερία, ανθρωπισμός, δικαιοσύνη), συνειδητοποιείται το χρέος μας απέναντι στις επόμενες γενιές.
- Αντλούμε πρότυπα για αυτοκριτική και αυτογνωσία, ισχυροποιείται το πνεύμα αισιοδοξίας και δημιουργικότητας, γίνεται η ιστορία αφετηρία για ανάληψη δημιουργικών πρωτοβουλιών, απαραίτητων για τον εξοβελισμό της παραίτησης από τη ζωή και της ρουτίνας από μια πληκτική σύγχρονη πραγματικότητα.
- Ενισχύεται η ενότητα και το πνεύμα συνεργασίας και ομοψυχίας των ανθρώπων, διδάσκεται ο σύγχρονος κόσμος για την αξία των νόμων, αναβαθμίζονται οι κοινωνικοί θεσμοί και μπορούν να εκλείψουν ή να περιοριστούν νοσηρά κοινωνικά φαινόμενα.
- Εδραιώνεται η καλύτερη λειτουργία της δημοκρατίας, εμπνέονται οι πολίτες και συμμετέχουν στα κοινά, αποφεύγονται ο ευνουχισμός της πολιτικής σκέψης και έτσι ο πολίτης δεν γίνεται άθυρμα στα χέρια λαϊκιστών και δημαγωγών πολιτικών, καθώς γνωρίζει τον ρόλο του και τη θέση του στην οργανωμένη πολιτεία.
- Κατανοούμε ότι η εξέλιξη και η πρόοδος απαιτούν σύνεση και φρόνηση. Γνωρίζουμε την αξία της επιστήμης, της τεχνολογίας και της φύσης.
- Επιτυγχάνεται η επαφή με τις ρίζες μας, ενισχύεται η εθνική συνείδηση και ενδυναμώνεται το εθνικό μας φρόνημα, κυριαρχεί ο αγώνας για την εθνική ανεξαρτησία, ιδιαίτερα σήμερα, που η χώρα μας απειλείται από παντού.

- Μαθαίνουμε το παρελθόν, κατανοούμε ότι είμαστε συνεχιστές, συνειδητοποιούμε την αξία της γλώσσας.
- Έρχονται σε επικοινωνία οι λαοί, καθώς αποκαλύπτεται η κοινή πορεία των εθνών, αποφεύγονται πόλεμοι και εδραιώνεται η ειρήνη, αφού η ιστορία διδάσκει μέσα από τα σφάλματα του παρελθόντος.

Β' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Βιωματικοί τρόποι που μπορούν να καλλιεργήσουν τον ενδιαφέρον σας για το ιστορικό παρελθόν.

- Στροφή στη διδασκαλία του μαθήματος από τη στείρα αποστήθιση στην κριτική προσέγγιση των ιστορικών γεγονότων
- Διαδραστική παρουσίαση του μαθήματος με σύγχρονα εποπτικά μέσα (π.χ. χρήση διαδραστικών πινάκων, ηλεκτρονικών υπολογιστών κ.ά.)
- Επίσκεψη μαθητών σε χώρους όπου διαδραματίστηκαν σπουδαία ιστορικά γεγονότα, σε μουσεία αλλά και πρόσκληση στα σχολεία ατόμων που συμμετείχαν σε πιο πρόσφατα ιστορικά συμβάντα, ώστε οι μαθητές να έρθουν σε επαφή με αυτούς που δημιούργησαν ουσιαστικά την ιστορία.
- Οργάνωση σχετικών επετειακών εκδηλώσεων στα σχολεία, όπου οι μαθητές θα έχουν ενεργό συμμετοχή και θα μπορούν να μαθαίνουν με πιο ευχάριστο τρόπο την ιστορία.
- Συλλογικές εργασίες με έμφαση στη συνεργατική μάθηση.
- Συμμετοχή σε ιστορικούς ομίλους.
- Προφορική ιστορία με αξιοποίηση αφηγήσεων, μαρτυριών και συνεντεύξεων.
- Οργάνωση θεατρικών παραστάσεων με δραματοποίηση ιστοριών.

Σχόλιο

Τα φετινά θέματα των εξετάσεων κρίνονται βατά και καλοδιατυπωμένα. Τα κείμενα που επελέγησαν ήταν σαφή κι ενδιαφέροντα. Συγκεκριμένα:

1. Το θέμα Α1 ήταν περίληψη με εστίαση, η οποία προέκυπτε εύκολα από το 1^ο Κείμενο.
2. Το θέμα Β ήταν σαφώς διατυπωμένο και οι απαντήσεις του προέκυπταν άμεσα από τα Κείμενα 1 και 2, ενώ εμπεριέχονται απόλυτα στη διδαχθείσα θεωρία.
3. Το λογοτεχνικό κείμενο στο θέμα Γ1 φαίνεται βατό, με ξεκάθαρο θεματικό κέντρο κι ευδιάκριτους κειμενικούς δείκτες.

4. Η παραγωγή λόγου είναι διατυπωμένη με σαφήνεια κι ακρίβεια και τα ερωτήματα διακριτά χωρίς παγίδες. Προσοχή χρειάζεται στον όρο «βιωματικοί τρόποι», καθώς οι μαθητές πρέπει να αναφερθούν σε πρακτικούς, βιωματικούς τρόπους επαφής με την ιστορία.

Όλα τα θέματα βρίσκονται αναλυμένα στα φροντιστηριακά μας βιβλία. Συγκεκριμένα:

- Οι απαντήσεις για τα ερωτήματα Β εμπεριέχονται στις σελ. 172 - 197, 248, 255 του φροντιστηριακού βιβλίου «Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου τεύχος Α'».
- Η παραγωγή λόγου είχε τεθεί με απόλυτα όμοιο τρόπο στους μαθητές μας ως θέμα εξάσκησης από τη σελ. 194 του φροντιστηριακού βιβλίου «Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Λυκείου τεύχος Β'» και είχε δοθεί σε αυτούς υποδειγματική απάντηση.